

Ileana BERLOGEA

Un regizor american la Teatrul Evreiesc din București

Originar din România, emigrant însă de peste cinci decenii, la început în Israel, ulterior în Statele Unite ale Americii, unde lucrează în prezent, Moshe Yassur, invitat de directorul Teatrului Evreiesc de Stat, domnul Harry Eliad, a venit să monteze două spectacole: *Sonata Kreutzer* de Iacob Gordin și *Înțelepții din Helem* de M. Gerșenzon.

În adaptări realizate de el însuși, cu propria-i muzică, cel dintâi, al doilea doar cu cupletele lui, muzica Radu Captari, recente premiere ale acestui teatru ne dezvăluie și actualitatea clasicilor și talentul directorului de scenă.

Cu toate că are simțul umorului și capacitatea necesară realizatorului unei comedii, consider că Moshe Yassur este un regizor al relațiilor dintre personaje, al adevărului și dramatismului discret, sobru, fără sentimentalism, dar sensibil la suferințele omenești.

Cu titlul *Fericirea furată*, montarea lucrării lui Iacob Gordin pune în lumină autenticele date ale interpreților, obligatorii pentru un actor bun, convingător, cu forță de emoționare a publicului și îndeosebi de precisă caracterizare a unui erou complex.

I-am reîntâlnit, astfel, în ipostaze remarcabile, pe Theodor Danetti în *Rafael Fridlender*, un om bogat,

puternic, lovit de o mare nenorocire: fiica lui dragă, *Etti*, îndrăgostită de un ofițer creștin, va avea un copil, după ce acesta, împiedicat de părinții lui să o ia de soție, se sinucide. *Etti*, jucată cu eleganță și discretă suferință de Mihaela Sârbu, acceptă să se mărite cu un muzician, *Gregoar*, bine, exact cu permanentă răutate și neascunsă ironie, în realizarea lui Nicolae Călugărița. Alături de Theodor Danetti, părintele nobil și reținut, Rudy Rosenfeld îi dă viață lui *Efraim*, un violonist popular (tatăl lui *Gregoar*), frust, sincer, direct, cu observații hazlii și histrionice.

Două mame, complet diferite, dar iubitoare și înțelegătoare amândouă, creează Leonie Waldman Eliad, soția lui *Rafael* și Eugenia Balaure, cu umorul ei nelipsit, în *Beile*, nevasta simplului muzicant *Efraim*.

Ațiunea începe în Rusia și continuă în Statele Unite ale Americii, unde *Etti* și soțul ei trebuie să plece pentru ca nimeni să nu observe nașterea prea grăbită a copilului din flori. Aici vin și părinții celor doi, *Rafael Fridlender* cumpărând o fermă pe care însă lipsa lui de experiență în ale agriculturii o va ruina în curând.

Viața tinerei femei alături de *Gregoar* este un cumplit calvar, fiind în permanență torturată de absurda gelozie a acestuia față de un mort, văzând

neputincioasă cum îi chinuie și copilul, pe *Albert*, cu sensibilitate și inteligență jucat de Geni Brenda.

Gregoar nu se mulțumește numai cu suferința resemnatei *Etti*, ci devine și amantul surorii acesteia, *Tili*, cu cutezantă ostentație interpretată de Cristina Dogaru.

Creând o tensiune crescândă, regizorul se apropie de finalul cutremurător, atunci când *Etti* umilită, călcată în picioare, nu mai suportă chinurile și îi împușcă pe cei doi trădători. Veronica Nicolae a accentuat dramatismul spectacolului cu ajutorul unui decor simplu, redus la elementele obligatorii celor două interioare – cel din Rusia mai întunecat și cel american mai pragmatic, cu costume de epocă legate de caracterul fiecărui personaj. O pată de culoare o aduce și Luana Stoica în rolul credincioasei servitoare *Natașa*, venită și ea cu stăpânii ei de peste ocean, dar frământată de puternicul dor de acasă.

*
*   *
*

Cu titlul *Întâmplări dintr-un oraș cu proști* (în loc de *Înțelepții din Helem*), piesa lui M. Gherșenzon a căpătat și atmosferă de *musical* popular. Cu ajutorul aceleiași scenografe, Veronica Nicolae, apelând și la coregrafia Violetei Captari, cu melodiile semnate Radu Captari, cu grupul de tineri actori de comedie ai teatrului, Moshe Yassur ne duce la Helem, unde „înțelepții” – atât de „înțelepți” încât se încălță cu găștele fripte de nevastă în loc de papuci – sunt sperați că *Hoizil* (foarte bine și cu haz jucat de

Ion Grosu și Viaceslav Grosu), supra-numit „cel prost”, fiindcă a renunțat la averea moștenită de la bunicul după mamă în favoarea fratelui său mai mare pentru a putea păstra fluierul tatălui său, un muzicant sărac, a crescut și se poate însura, umplând Helemul cu „proști”. Speriați, „înțelepții” se hotărăsc să-l însoare repede cu o văduvă săracă, cu zece copii, și apoi să-l divorțeze, obligându-l astfel să nu se mai căsătorească niciodată. Numai că *Hoizil*, cel care a câștigat cu fluierul și cântecele sale inima lui *Țirale*, cea mai bogată față din Helem, îi va trage pe sfoară cerându-le ca zestre zece mii de galbeni. Descumpăniți, „înțelepții” obțin reducerea pretențiilor la o singură mie, dar nu sunt capabili să i-o dea. Singurul care are bani este *Gamilie*, tatăl frumoasei *Țirale*. Acesta nu renunță la galbeni pentru că ei reprezintă zestrea lui *Țirale* și un evreu nu își poate mărita fiica fără bani. În cele din urmă, „înțelepții” descoperă soluția! Să se însoare *Hoizil* cu *Țirale*, spre bucuria nemăsurată a celor doi îndrăgostiți!

Alert, cu poante de bună calitate, cu „înțelepții” jucați cu vervă de Nicolae Predică, Mihnea Trușcă, Mircea Drămbăreanu, Florin Petrini, Sorin Tofan, Gabriel Răuță și Mihai Nicolae Alexandru, montarea lui Moshe Yassur are haz, asociind atmosfera de tradițională farsă, gen Șalom Alehem, cu ritualul dinamic al unui *musical* comic modern.

Inovațiile aduse de regizorul american sunt binevenite, realizările fiind mai evidente în registrul dramatic decât în cel vesel.

Teatrul Evreiesc de Stat – Fericirea furată (Sonata Kreutzer) de Iacob Gordin. Adaptarea, ilustrația muzicală și regia: Moshe Yassur. Scenografia: Veronica Nicolae. Distribuția: Theodor Danetti, Leonie Waldman-Eliad, Mihaela Sârbu, Cristina Dogaru, Viaceslav Grosu, Rudy Rosenfeld, Eugenia Balaure, Nicolae Călugărița, Andrei Finți, Luana Stoica, Geni Brenda. Data primului spectacol: 8 aprilie 2001.

Teatrul Evreiesc de Stat – Întâmplări dintr-un oraș cu proști (Înțelepții din Helem) de M. Gherșenzon. Adaptarea, cupletele și regia: Moshe Yassur. Scenografia: Veronica Nicolae. Muzica și conducerea muzicală: Radu Captari. Coregrafia: Violeta Captari. Distribuția: Marius Drogeanu, Cristina Dogaru, Natalie Ester, Geni

Brenda, Arabela Neazi, Nicolae Predică, Mihnea Trușcă, Mircea Drâmbăreanu, Ion Grosu, Viaceslav Grosu, Florin Petrini, Sorin Tofan, Gabriel Răuță, Mihai Nicolae Alexandru, Bianca Dumitriu, Laura Moise, George Robu, Grigore Ciubotaru. Data primului spectacol: 11 aprilie 2001.

